

MARIJA MAKAROVIC: Po sledeh bele noše v Beli krajini;

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Ljubljana 2009; 240 str.

Urednik izdaje Bojan Knific v uvodu predstavi izjemno bogato raziskovalno in publicistično delo Marije Makarovič na področju oblačilne kulture in opozori na njen v zadnjem času bolj naklonjen odnos do t. i. pripadnostnega kostumiranja oziroma kostumiranja folklornih skupin. Tako je tudi pričujoča knjiga nastala z namenom, da bi omogočila oblikovanje ustrezne kostumske podobe skupin, ki delujejo v Beli krajini ali poustvarjajo njeno izročilo. Knjiga ima dva dela: v prvem Marija Makarovič s sodelovanjem Jane Dolenc in Ljube Vrtovec Pribac obravnava oblačilno kulturo v kmečkem okolju na črnomaljskem, metliškem in semiškem območju, v drugem pa oblačilno kulturo srbskega prebivalstva v Bojancih, Marindolu, Miličih in Paunovičih; tukaj je avtorici poleg Jane Dolenc pomagala še Eva Lenassi. Slikovno gradivo, ki ponazarja besedilo, so dali na voljo ARS, SEM in Belokranjski muzej Metlika, fotografije predmetov so prispevali Janja Žagar, Tomaž Urh in Gore Makarovič.

ALENKA PAKIŽ: »Ribičanò smo se lõpu nosilò«;

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Občina Ribnica, Ljubljana 2009, 240 str.

Zbirateljska pot Alenke Pakiž iz Ribnice se je začela pred leti, ko je kot članica folklorne skupine Tine Rožanc na pobudo njenega umetniškega vodje, da bi postavili na oder plese iz Ribniške doline, začela skupaj z možem raziskovati nekdanjo oblačilno kulturo na ribniškem območju. Sistematično zbiranje oblačil in pričevanj o njih se nato ob priznanjih in spodbudah etnologov ni ustavilo pri rekonstrukciji oblačenja Ribničanov na začetku 20. stol. in izdelavi folklornih kostumov, temveč je preraslo v temeljito raziskavo in prizadevanje za ohranitev oblačilne dediščine ter objavljane zbranega snovnega in besednega gradiva. Profesor dr. Janez Bogataj v uvodni besedi pričujočo knjigo predstavi kot zgled pozitivnega ljubiteljstva – zbirateljstva v povezavi s stroko in z upoštevanjem vodil na področju zbiranja zgodovinskih spominov in njihovega dokumentiranja ter navodil za pogovore z informatorji na terenu in prenašanje zbranih spoznanj na različna aplikativna področja.

DINO DEL MEDICO: Jesti na Matajurju – a tavola sul matajur:

153 starih ricet Sauonskeha kamuna: Združenje | Associazione don Antonio

Bianchini, Čedad 2009, 238 str.

Nadiške doline v Beneški Sloveniji so nam blizu in daleč. Bliže, odkar so »padle« zahodne meje, v naši zavesti pa še vedno (pre)daleč. Dvojezična knjiga o prehranjevalni tradiciji Slovencev ob Nadiži nam jih lahko z zanimivim, pred pozabo rešenim gradivom nekoliko približa. Za to je – žal zadnjič, preden se je za vedno poslovil – poskrbel Dino Del Medico, vztrajni raziskovalec značilnosti kulinarike v Benečiji, poleg italijanske in furlanske zlasti slovenske. V nadiškem narečju starejših ljudi iz Sauodnje in okolice zapisani recepti so prevedeni v italijanščino, kar olajšuje branje in razumevanje sicer enostavnih napotkov za prav tako enostavne in skromne jedi. Celota kaže, da so bile na mizah beneškoslovenskih kmečkih družin močnate in zelenjavne jedi pogostejše kot mesne, in še redkejša sladice, pa tudi, da so spretni in iznajdljive gospodinje znale poskrbeti, da je bil jedilnik manj enoličen – kljub fižolu, krompirju, ješprenu in polenti iz dneva v dan. Knjigo ilustrirajo fotografije beneškoslovenskih hiš, mnogih porušeni ob potresu leta 1976, ter risbe in slike Zvesta Apolonia.

* Iztok Ilich, publicist, prevajalec in urednik. 1000 Ljubljana, Trebinjska 11, E-naslov: iztok.ilich@amis.si

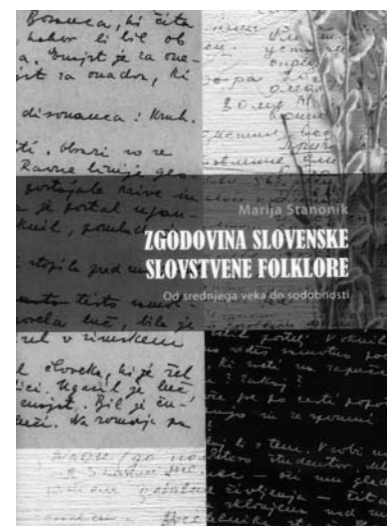
HEINZ-DIETER POHL: Unsere slowenischen Ortsnamen |
 Naša slovenska krajevna imena; Mohorjeva založba Celovec, 2010; 274 str.

Avtor, jezikoslovec in slavist, profesor na celovski univerzi, je ugleden raziskovalec izvora, razvoja in spreminjanja krajevnih imen. Objavil je knjigi o imenih vrhov v Visokih Turah in o krajevnih imenih v Avstriji, zanimanje za Koroško pa je strnil v *Malem koroškem slovarju* in pričujoči knjigi, ki prinaša obsežen seznam dvojezičnih krajevnih, gorskih in vodnih imen Koroške z jezikovnimi pripombami in razgledi na imena slovanskega oziroma slovenskega izvora drugod v Avstriji. Pohl brez političnih podtonov dokazuje, da so imena krajev slovenskega in alpsko-slovanskega izvora po vsej Koroški pogojena z naselitveno zgodovino. Sočasni obstoj nemških in slovenskih poimenovanj potrjuje etnično pomešanost srednjeveške Koroške, dopušča domnevo o mirnem sožitju pripadnikov obeh jezikov, in dokazuje, da je bila Koroška že od nekdaj dvojezična – le dvojezično ozemlje se čedalje bolj krči.

MARIJA STANONIK: Zgodovina slovenske slovstvene folklore;
 Slovenska matica, Ljubljana 2010; 504 str.

Avtorica v monografiji povzema svoja dognanja o slovenski slovstveni folklori iz zadnjih desetletij in jih, z upoštevanjem ugotovitev drugih avtorjev, povezuje v celoto. Prvi in prvotni, danes pa vzporedni veji besedne umetnosti želi pomagati do veljave, ki ji v slovenski kulturi pripada. Snov predstavlja s sodobnih teoretičnih stališč, po katerih je slovstvena folklor samostojna veja besedne umetnosti z njej lastno fenomenologijo, žanrskim sistemom, poetiko in terminologijo. V primerjavi z doslej pogosteje obravnavano narodno oziroma ljudsko pesmijo postavlja tukaj v ospredje prozo in folklorne obrazce, saj si želi, da bi ti dve vrsti slovstvene folklore postali enakovredni pesmim. Monografija torej sistematično predstavlja folklorne motivike v vezani in nevezani besedi ter prizadevanja za njeno zbiranje in raziskovanje. Zgodovinski pregled pojavljanja, razvoja in pomena slovenske slovstvene folklore sega od srednjega veka do social(istič)nega realizma in povojne ideološke diferenciacije, kjer se konča, saj sta povojna leta že raziskala Ivan Grafenauer in Milko Matičetov.

BARBARA SOSIČ (UR.): Škedenjski etnografski muzej |
 Il museo etnografico di Servola; Slovenski etnografski muzej Ljubljana,
 Narodna študijska knjižnica Trst in Inštitut za etnologijo (Zbirke s te ali one strani?
 Collezioni di qua o di là del confine?), Trst 2009, 228 str.

Četrty dvojezični vodnik po »zamejskih« etnografskih zbirkah je posvečen Škedenjskemu etnografskemu muzeju in je kot zbornik prispevkov več kot zgolj katalog. Uredila ga je Barbara Sosič s sourednicama Polono Sketelj, avtorico kritičnega razmišljanja Ohranjanje dediščine Slovencev v Italiji, in Jasno Simoneta, ki je sestavila katalog zbirke ter pisala o ohranjanju identitetnih predmetov v Škedenju. Osrednji informator in avtor v vodniku je bil »prvi mož Škedenja«, kaplan Dušan Jakomin, zbiralec, kronist in pisec o tem tržaškem predmestju. Raffaella Sgubin je napisala poglavje Škedenjska noša – noša tržaške okolice, Damijana Seliškar in Urša Lovec pa prispevek Najbogatejša hiša v Škedenju – Škedenjski etnografski muzej. Na koncu sta dodani poročili Lote Gregorič Rosenberg iz Škedenja in Anice Martelanc iz Barkovelj, ki sta v letih 1948–49 raziskovali narodne noše v tržaški okolici. Uvod je napisala Martina Repinc, v italijanščino pa je vsa besedila prevedla Tanja Tuta.

